

Finanšu ministrijai

pasts@fm.gov.lv

Ekonomikas ministrijai

pasts@em.gov.lv

Par likumprojektu "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām""

Biedrība "Latvijas Būvuzņēmēju partnerība" (turpmāk tekstā – Partnerība) ir izskatījusi Finanšu ministrijas atsūtīto likumprojektu "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" un tā sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju) precizētajā redakcijā, kādā tas tika iesniegts 2016.gada 13.septembrī Latvijas Būvniecības padomei.

Partnerība konceptuāli iebilst pret valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu nomaksas daļēju pārlikšanu uz ģenerāluzņēmējiem.

Būvniecības nozare valsts institūciju kavēšanās un novēlotās rīcības struktūrfondu ieviešanas un apgūšanas rezultātā šogad piedzīvo strauju kritumu, tas atstāja negatīvu iespaidu uz katru nozarē darbojošos būvuzņēmumu, turklāt nozare vēl nav atguvusies pēc 2009.gada krīzes. Par būtiskām problēmām nozarē, kas prasa tūlītēju risinājumu, liecina augsts ēnu ekonomikas līmenis, zems atalgojums, ievērojamai daļai būvniecībā nodarbināto tas nesasniedz vai ir tikai minimālā atalgojuma līmenī. Nodokļu un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu parādi ir rezultāts nozarē pastāvošām problēmām, situācijas risināšanai ir jāmeklē šīs problēmas cēloņi un cēloņu novēršanai atbilstoši mehānismi. Atgādinām, ka nozares sakārtošanai nepieciešamie prioritārie uzdevumi 2016.– 2018. gadam ir ietverti *Atbildīgo Ministru kabineta locekļu un būvniecības nozares pārstāvju sadarbības memorandā*, kuru šā gada 31.maijā parakstīja ministru prezidents, ministru prezidenta biedrs, ekonomikas ministrs, finanšu ministre un 12 būvniecības nozari pārstāvošās organizācijas. Memorandā ietvertie pasākumi primāri ir vērsti uz ēnu ekonomikas un tās galvenās komponentes – aploksņu algu apkarošanu. Parakstot Memorandu, esam vienojušies arī par soļiem, kas ir jāveic valdībai ēnu ekonomikas ierobežošanai un būvniecības nozares sakārtošanai, piemēram, par vidējā termiņa stratēģiskās plānošanas dokumenta izstrādi, valsts un pašvaldību būvniecības pasūtījumu stratēģisku plānošanu.. Uzskatām, ka primāri valdībai būtu jāveic savstarpēji parakstītajā memoranda ietvertie pasākumi.

Uzskatām, ka Finanšu ministrijas piedāvājums ir sasteigts, nav pietiekami izvērtēts un pārdomāts. Finanšu ministrija nav sniegusi vērtējumu tam, kādu ietekmi piedāvātais regulējums atstās uz būvniecības procesiem, kādi papildus birokrātiskie šķēršļi tiek radīti un kādi papildus izdevumi radīsies Valsts ieņēmumu dienestam, šo sistēmu ieviešot un uzturot, kā arī būvkomersantiem, izpildot regulējumā paredzētās saistības un pienākumus. Būtu jāvērtē vai tik sarežģīta mehānisma ieviešana un papildus izmaksas, ko tā radīs, nepārsniegs tos ieguvumus, kas tiek plānoti no šī instrumenta ieviešanas. Piedāvātais risinājums ir sarežģīts, tas ietver liela apjoma papildus informācijas iegūšanu, uzturēšanu,

uzskaiti un iesniegšanu Valsts ieņēmumu dienestam. Grozījumi likumā ieviesīs dalītu, un līdz ar to, sadrumstalotu nodokļa nomaksas sistēmu.

Uzskatām, ka Finanšu ministrija ar piedāvāto regulējumu slēpj Valsts ieņēmumu dienesta nespēju īstenot efektīvu nodokļu iekasēšanu, pārliekot atbildību uz godprātīgiem būvuzņēmumiem atbildību par nodokļu nomaksu par iespējami “negodprātīgajiem” uzņēmumiem.

Norādām, ka Finanšu ministrijas piedāvātā nodokļu nomaksas pienākuma pārlikšana būvniecības nozarē nerisina likumprojekta anotācijā norādītas problēmas, proti, tā nekādā veidā nerisina zemo atalgojuma līmenī būvniecības nozarē, “aplokšņu algu” problēmu, nepilnības darba laika uzskaitē, kļūdas nodokļu aprēķināšanā, grāmatvedības organizēšanas prasību pārkāpumus. Finanšu ministrijas piedāvātais nodokļu nomaksas pienākuma pārlikšanas mehānisms nav un nevar tikt uzskatīts par instrumentu cīņai ar ēnu ekonomiku un aplokšņu algām būvniecības nozarē, tāpat tas nekādā veidā neveicinās atalgojuma līmeņa pieaugumu. Gluži otrādi, piedāvātais regulējums satur risku ēnu ekonomikas pieaugumam.

Partnerība neatbalsta nodokļu nomaksas pienākuma pārlikšanu uz ģenerāluzņēmēju, piedāvātā regulējuma ieviešana nesakārtotajā būvniecības nozarē, turklāt nozares lejupslīdes periodā, var būtiski apdraudēt nozari, ievērojami kavēt tās sakārtošanos un attīstību.

Gadījumā, ja Finanšu ministrija, neskatoties uz nozares kategoriskiem iebildumiem ieviest piedāvāto regulējumu, plānot virzīt tālāk likumprojektu “Par grozījumiem likumā “Par nodokļiem un nodevām””, Partnerība vēlas norādīt uz regulējuma ir nepilnībām un neskaidrībām, kā arī uz nepieciešamiem precizējumiem.

1. Par likumprojektu.

a) Nav skaidrs, kas tiek saprasts ar jēdzienu “būvobjekts”. Normatīvajos aktos būvniecības jomā nav skaidrots jēdziens “būvobjekts”, termina skaidrojums nav sniegts arī normatīvo aktu tekstā. Ministru kabineta 2014. gada 19.augusta noteikumu Nr. 500 “Vispārīgie būvnoteikumi” 2.9.punktā ir ietverts skaidrojums terminam *būvlaukums*, kas ir *atbilstoši būvniecības dokumentācijai dabā norobežota vai nosacīta būvdarbu veikšanai nepieciešamā teritorija, kurā notiks vai notiek būvdarbi, ar tajā esošo nepieciešamo aprīkojumu (pagaidu būves, iekārtas utt.)*. Termins *būvobjekts* ir minēts *Būvniecības likumā* pantā par apdrošināšanas regulējumu.

Nemot vērā, ka terminam *būvobjekts* ir izšķirošā nozīme Finanšu ministrijas regulējumā un galvenā būvdarbu veicēja atbildības ieviešanas tvērumā, uzskatām, ka likumprojektā ir jāietver skaidra un saprotama *būvobjekta* definīcija.

Papildus vēršam uzmanību, ka būvniecības nozare un būvniecības darbi ir dažādi, kā rezultātā arī būvobjektiem un būvlaukumi var būt ļoti dažādi. Būtiski atšķiras būvlaukums ēkas būvniecības gadījumā, kas, lielākoties, var tikt dabā norobežots, no būvlaukuma ceļu un inženiertīklu būvniecības gadījumā, kuru ierobežošana ne vienmēr ir iespējama, un kurš būvdarbu veikšanas procesā atrodas arī citu personu lietošanā. Tāpat pastāv gadījumi, kad vienā teritorijā atrodas vairāki būvējami objekti, par katra objekta

būvniecību atbild atsevišķs ģenerāluzņēmējs, kā arī situācijas, kad līgums par būvdarbu veikšanu ir noslēgts ar vairākiem ģenerāluzņēmējiem.

b) Vēršam Jūsu uzmanību, ka termins apakšuzņēmējs nav pietiekami skaidrs. Likumprojekta 103.pantā apakšuzņēmējs tiek skaidrots kā *nolīgtā persona*. Vārdu salikums *nolīgtā persona* var tikt interpretēts dažādi, tai skaitā ar to saprotot fizisku personu. Tāpat nav skaidrs ko nozīmē vārdi “*ši persona veic būvdarbus vai sniedz pakalpojumus*”. Saskaņā ar Būvniecības likuma 1.panta 2.punktu būvdarbi ir *būvniecības procesa sastāvdaļa, darbi, kurus veic būvlaukumā vai būvē, lai radītu būvi, novietotu iepriekš izgatavotu būvi vai tās daļu, pārbūvētu, atjaunotu, restaurētu, iekonservētu, ierīkotu vai nojauktu būvi*. Būvdarbu jēdziena tvērumš ir ļoti plašs, līdz ar to, nav skaidrs kāda veida citus pakalpojumus Finanšu ministrija paredz attiecīgajā regulējumā.

Uzskatām, ka likumprojekta 103. pants ir precizējams.

c) Finanšu ministrija, skaidrojot piedāvāto regulējumu Latvijas Būvniecības padomē, vairākkārt ir uzsvērusi, ka galvenais būvdarbu veicējs atbild par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veikšanu tikai no valstī noteiktās minimālās stundas likmes apmērā. Līdz ar to nav skaidrs kāpēc galvenajam būvdarbu veicējam katrā gadījumā ir jāsniedz Valsts ieņēmumu dienestam katra darba ņēmēja stundas tarifa likmi. Atalgojuma jautājums ir darba tiesisko attiecību, kas pastāv starp darba devēju un darba ņēmēju, pamatelements. Turklāt atalgojuma politika un katra darbinieka atalgojums ir uzņēmuma komercnoslēpums, kas nav izpaužams trešajām personām. Uzskatām, ka informāciju par stundas tarifa likmēm ģenerāluzņēmējs sniedz tikai tad, ja tas līgumā ar apakšuzņēmēju ir atsevišķi vienojies par savas atbildības apjoma palielināšanu un attiecināšanu uz stundas tarifa likmēm, kas ir lielākas par valstī noteikto minimālo līmeni. Ja šāda atsevišķa vienošanās līgumā nav ietverta, ģenerāluzņēmējs atbild tikai minimālās atbildības apmērā, neatkarīgi no tā vai līgumā ar apakšuzņēmēju ir norādītas stundu tarifa likme pārsniedz noteikto minimālo likmes apmēru. Ja galvenais būvdarbu veicējs nesniedz informāciju par apakšuzņēmēja objektā strādājoši stundas likmi, ir uzskatāms, ka tas atbild tikai par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu nomaksu, kas ir aprēķināts no minimālām stundas likmēm.

Lūdzam precizēt likumprojekta 104.panta regulējumu, paredzot, ka galvenais būvdarbu veicējs sniedz Valsts ieņēmumu dienestam tikai informāciju par katra darba ņēmēja faktiski nostrādātajām stundām galvenā būvdarbu veicēja būvobjektā, izņemot gadījumu, ja tas līgumā ar apakšuzņēmēju ir atsevišķi vienojies par lielāku atbildības apjomu.

d) Lūdzam svītrot 104.panta otrās daļas pēdējo teikumu. Uzskatām, ka apakšuzņēmējam ir pienākums norādīt savā pārskatā Valsts ieņēmumu dienestam patiesu darbiniekam noteikto atalgojuma līmeni. Savukārt, Valsts ieņēmumu dienests atbilstoši normatīvajam regulējumam aprēķina valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru, kas jāmaksā ģenerāluzņēmējam un iemaksu apmēru, kas jāmaksā apakšuzņēmējam, ja darbinieka atalgojums ir lielāks par valstī noteikto minimālo stundas likmi.

e) Lūdzam precizēt 104.panta ceturto daļu, izsakot teikuma otro daļu sekojošā redakcijā “kamēr tas nav samaksājis līgumā ar apakšuzņēmēju noteikto valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru par apakšuzņēmēja darba ņēmēju veikto darbu būvobjektā”. Būtu svarīgi nofiksēt galvenā būvdarbu veicēja saistību apmēru, jo līguma izpildes procesā varbūtiski mainīties faktiski nostrādāto stundu apjoms, par ko risks jāuzņemas apakšuzņēmējam (piemēram, sākotnēji nepareizi aprēķinot darba apjomu).

f) Ņemot vērā, ka Finanšu ministrija vairākkārt ir uzsvērusi, ka galvenā būvdarbu veicēja atbildība aprobežojas ar valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru, kas ir aprēķināts no valstī noteiktās minimālās atalgojuma stundas tarifa likmes, tad tas skaidri ir jāietver regulējumā. Regulējumā būtu jāparedz, ka galvenā būvdarbu veicēja atbildības apmēru par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām par apakšuzņēmēju darbiniekiem var palielināt tikai tad, ja par to ir panākta atsevišķa vienošanās līgumā starp ģenerāluzņēmēju un apakšuzņēmēju. Lūdzam precizēt likumprojekta 105.panta pirmo daļu.

g) Lūdzam papildināt likumprojektu ar jaunu otro daļu, paredzot apakšuzņēmēja atbildību par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veikšanu apmērā, kas pārsniedz to apmēru, kuru ģenerāluzņēmējs maksā no minimālās stundas atalgojuma likmes.

h) Lūdzam papildināt 105.pantu ar jauno trešo daļu, nosakot, ka galvenā būvdarbu veicēja pienākums maksāt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par apakšuzņēmēju darba ņēmējiem uz konkrēto *būvobjektu* izbeidzas ar brīdi, kad ir sasniegts līgumā ar apakšuzņēmēju noteiktais valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmērs. Likumprojekta 104.panta ceturtajā daļā attiecas tikai uz informācijas sniegšanas pienākumu un neattiecas uz iemaksu maksāšanas pienākumu. Turklāt likumprojekts būtu jāpapildina ar regulējumu par informācijas sniegšanu par līgumā ar apakšuzņēmēju noteikto valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru, lai galvenā būvdarbu veicēja rīcība atbilstoši 104. panta ceturtais daļas regulējuma un šajā punktā norādītajam jaunam regulējumam netiktu traktēta, kā nodokļu likumdošanas pārkāpums.

- i) Likumprojektā būtu jāparedz gadījumi, kad galvenais būvdarbu veicējs ir atbrīvojams no atbildības par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veikšanu par apakšuzņēmēja darbiniekiem.

Atbilstoši Publisko iepirkumu likumprojekta, kas šobrīd ir izskatīšanā Saeimā (Nr.621/Lp12), 63.panta piektās daļas regulējumam pasūtītājam ir tiesības ir paredzētas tiesības pasūtītājam publisku būvdarbu līguma gadījumā pēc apakšuzņēmēja pieprasījuma maksājumus par apakšuzņēmēja sniegtajiem pakalpojumiem, piegādēm vai būvdarbiem piegādātājam, kurus tas ir pieņēmis, norēķināties pa taisno ar apakšuzņēmēju, attiecīgi samazinot galvenajam būvdarbu veicējam nākamā maksājuma apmēru. Pastāvot tiešiem norēķiniem starp pasūtītāju un apakšuzņēmēju, galvenais būvdarbu veicējs nevar uzņemt atbildību par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veikšanu par

apakšuzņēmēja nodarbinātajiem. Likumprojektā būtu skaidri jānosaka vai šādos gadījumos galvenais būvdarbu veicējs sniedz Valsts ieņēmumu dienestam informāciju par darbiniekiem, kas veic darbus būvobjektā, bet kuru darba devējs (apakšuzņēmums) norēķinus ar pasūtītāju īsteno "pa taisno".

Regulējumā būtu jāietver arī pasūtītāja atbildība par savlaicīgu norēķinu veikšanu ar galveno būvdarbu veicēju par pieņemtajiem darbiem. Bieži vien kavēšanās norēķinos ar apakšuzņēmējiem un attiecīgi arī ar valsti rezultāts ir pasūtītāja kavēšanās samaksāt galvenajam būvdarbu veicējam. Būtu jāierobežo galvenā būvdarbu veicēja atbildība par nodokļu nomaksu, attiecinot to uz situāciju, kad pasūtītājs ir apmaksājis pieņemtus darbus, jo nodokļa nomaksas pienākums ne tikai par visiem saviem darbiniekiem un savu darbību, bet arī par visiem būvobjektos strādājošajiem apakšuzņēmēju darbiniekiem, ir nesamērīgs finansiālais slogs. Likumprojekta 105.panta septītajā daļā būtu jāparedz, ka par termiņa kavējumu nokavējuma nauda nav aprēķināma, kā arī nav uzsakāma nokavētā maksājuma piedziņa, ja pasūtītājs, nav veicis samaksu par pieņemtajiem būvdarbiem. 105.panta ceturtajā daļā minētā termiņa tecējums tiek apturēts, un atjaunots brīdī, kad galvenais būvdarbu veicējs ir saņēmis samaksu no pasūtītāja.

- j) Finanšu ministrija Būvniecības padomes sēdē vairākkārt ir uzsvērusi, ka galvenā būvdarbu veicēja atbildība likumprojekta izpratnē attiecas tikai uz kvalitatīvi veiktajiem būvdarbiem. Diemžēl, minētās tēzes atspoguļojums nav atrodams likumprojekta regulējumā.
- k) Lūdzam likumprojekta paredzēt, kas tas attiecināms uz tiem galvenā būvuzņēmēja līgumiem, kas ir noslēgti pēc 2017. gada 1.jūlija. Nav iespējams piedāvāto regulējumu attiecināt uz jau noslēgtajiem līgumiem, jo tas būtiski skar līgumtiesiskās attiecības starp galveno būvdarbu veicēju un apakšuzņēmēju, kā arī starp apakšuzņēmēju un tā piesaistītajiem apakšuzņēmējiem, piemēram, līgumos būtu jānosaka galvenā būvdarbu veicēja maksimālais valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmērs.

2. Par anotāciju.

- a) Lūdzam precizēt likumprojekta anotācijas sadaļā *Pašreizējā situācija, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība* apakšsadaļā **Likumprojekta regulējuma būtība** ceturtnā punkta otro rindkopu (4. lpp pirmā rindkopa). Būvniecības padomes sēdē Finanšu ministrija sniedza skaidrojumu, ka galvenā būvdarbu veicēja atbildība attiecas tikai uz valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru, kas ir aprēķināts no valstī noteiktās stundu likmes. Savukārt no anotācijā ietvertā skaidrojuma izriet, ka galvenā būvdarbu veicēja atbildība aptver valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu apmēru no faktiski darbiniekam noteiktās stundas likmes par visām būvobjektā nostrādātām stundām, izņemot tās stundas, kas tika nostrādātas trūkumu novēršanai. Šāds skaidrojums ir maldinošs un neatbilst Finanšu ministrijas

Būvniecības padomē sniegtajam skaidrojumam. Lūdzam precizēt anotāciju atbilstoši likumprojekta regulējumam un Partnerības iebildumiem.

- b) Anotācija būtu jāpapildina ar skaidrojumu par apakšuzņēmēja atbildību par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu nomaksu apjomā, kas pārsniedz galvenajam būvdarbu veicējam aprēķināto no minimālās stundas likmes. Tāpat būtu jāpapildina anotācija ar skaidrojumu, ka galvenā būvdarbu veicēja atbildība aprobežojas ar valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu kopīgo plānoto apjomu, par kuru galvenais būvdarbu veicējs ar apakšuzņēmēju ir vienojušies līgumā. Par šo apjomu, kas pārsniedz līgumā noteiktos griestus, atbild attiecīgais apakšuzņēmējs.
- c) Uzskatām, ka anotācijā jāsvītiro informācija par citu valstu pieredzi, jo tā attiecas uz citu pastāvošo instrumentu, kas būtiski atšķiras no Finanšu ministrijas piedāvātā un, līdz ar to, anotācijā tiek sniegta maldinoša informācija par Finanšu ministrijas piedāvātā regulējuma atbilstību citās Eiropas valstīs esošajam.
- d) Lūdzam svītrot anotācijas I. daļas 4.punktā minēto apgalvojumu ka "tika panākta konceptuālā vienošanās par nepieciešamību risināt jautājumus, kas var uzlabot situāciju būvniecības jomā un palīdzēt nozarei pāriet no ēnu ekonomikas legālajā vidē". Minētais apgalvojums ir maldinošs, jo var tikt saprasts, ka nevalstiskās organizācijas un sociālie partneri konceptuāli piekrīt Finanšu ministrijas piedāvātajam likumprojekta regulējumam. Būvniecības nozares organizācijas piekrīt Memorandā ietvertajiem pasākumiem, kas ir tieši vērsti uz ēnu ekonomikas apkarošanu un būvniecības nozares sakārtošanu un attīstību. Finanšu ministrijas piedāvāto regulējums nekādā veidā neveicina nozarē pastāvošo problēmu risināšanu. Atgādinām, ka Partnerība nekad nav atbalstījusi atbildības pārlikšanas mehānisma ieviešanu Latvijā Finanšu ministrijas piedāvātajā interpretācijā.
- e) Lūdzam labot anotācijas II. sadaļas 2.punkta pēdējo teikumu, ka papildus informatīvā pārskata ģenerēšana nerādīs būtisku administratīvo slogu. Būvniecības nozares pārstāvji vairākkārt uz uzsvēruši, ka Finanšu ministrijas piedāvātais regulējums paredz būtiski birokrātiska sloga pieaugumu, paredz apjomīgās papildus informācijas iegūšanu, apkopošanu, uzkrāšanu un iesniegšanu Valsts ieņēmumu dienestam. Tas paredz būtiski atšķirīgu darbinieku plūsmas uzskaiti objektos. Tāpat Valsts ieņēmumu dienestam būs nepieciešami papildus resursi procesa ieviešanai un uzraudzībai.
- f) Lūdzam svītrot maldinošo apgalvojumu VI. sadaļas 3.punktā, proti, ka tika panākta konceptuālā vienošanās par nepieciešamību risināt jautājumus, kas var uzlabot situāciju būvniecības jomā un palīdzēt nozarei pāriet no ēnu ekonomikas legālajā vidē. Šāds apgalvojums nekādā veidā neattiecas uz Finanšu ministrijas izstrādātajiem grozījumiem. Lūdzam norādīt, ka Partnerība konceptuāli iebilst pret piedāvāto regulējumu, saskatot tajā būtiskus nozares attīstības riskus.

Ar cieņu,

Baiba Fromane
vadītāja